

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 01.05.2023
Published /Yayınlanma 30.06.2023
Volume/Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(96), 1426-1432

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8055662>
Araştırma Makalesi
ISSN: 2459-1149

Şehmus AYDOĞAN
<https://orcid.org/0009-0000-4221-0493>
MEB, İstanbul / TÜRKİYE

Dilek ZENGİN
<https://orcid.org/0000-0002-7905-070X>
MEB, İstanbul / TÜRKİYE

Derya ARSLAN
<https://orcid.org/0009-0000-7639-813X>
MEB, İstanbul / TÜRKİYE

Burcu KILIÇ
MEB, İzmir / TÜRKİYE

Ortaokul Öğrencilerinde Psikososyal Düzeyleri ile Spor Faaliyetleri Durumuna Göre İncelenmesi

Examination of Secondary School Students According to their Psychosocial Levels and the Status of Sports Activities

ÖZET

Eğitim ile birlikte öğrenciler ve öğrencilerin oluşturacağı sonraki nesiller toplumun temeli olmaktadır. Toplumun temelini etkinliğinde adet ve örflerin dikkate alındığı, kültürel, ahlak ve ruhsal açıdan tüm boyutların sürece dahil edilmesi önemlidir. Bununla birlikte ruhsal süreçler ile sosyal boyut oldukça önemli olmakla birlikte öğrencilerde kimlik gelişimlerinin sağlanmasında belirleyici olabilmektedir. Toplumda yaşamsal faaliyetleri sürdürme, saldırılar karşısında korunma, can güvenliklerinin sağlanması ve diğer önem arz eden faaliyetlerin yürütümü önemli olmakla birlikte zorunluluk arz eden süreçlere "eğitim" kavramı da dahil olmuştur. Geçmiş yıllar itibarı ile günümüze gelecek olunursa daha konforlu bir yaşam sürdürme adına eğitim alınmış olması oldukça önem arz etmektedir. Spor yapmak birçok açıdan bireylere olumlu etkiler yapmaktadır. Spor yapmak hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı iyileştirebilmektedir. Spora yönelik olumlu yanlar göz önünde bulundurulduğunda, öğrenci veya yetişkin her yaşta bireyin düzenli ve sürekli olarak spor yapmasının oldukça olumlu etki yapacağı ortadadır. Bu araştırma ortaokul düzeyinde eğitim öğretime devam eden öğrencilerde psikososyal seviyeler ile sportif faaliyetler durumu arası ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın yöntemi nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırma İstanbul ilinde bulunan ve özel statüdeki ortaokullarda 2022-2023 eğitim öğretim dönemi (Mart-Nisan ayları arasında) öğrenim gören öğrenciler evreninde oluşturmuştur. Araştırma verileri ortaokullarda öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 174 öğrenci örneklemeden toplanmıştır. Veriler toplandıktan sonra anketler Microsoft Excel ve SPSS veri şablonuna aktarılmıştır. Akabinde ise SPSS 25 programı kullanılarak analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan 174 öğrenciden % 72,98'i 12 yaşında, % 60,91'i spor yapmaktadır. Spor yapanların % 71,69'u da bu sporu 1-2 yıl süre içerisinde yapmakta olduğu (başladığı) belirlenmiştir. Araştırmada ortaokul öğrencilerinde psikososyal düzeyleri ile spor faaliyetleri arasında anlamlı farklı olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Öğrenci, Psikososyal.

ABSTRACT

Along with education, students and the next generations to be formed by students become the basis of society. It is important that customs and traditions are taken into account in the effectiveness of the foundation of society, and that all cultural, moral, and spiritual dimensions are included in the process. However, although the psychological processes and the social dimension are very important, they can be decisive in strengthening the identity development of students. Although it is important to maintain vital activities in society, to protect against attacks, to ensure life safety, and to carry out other important activities, the concept of "education" has also been included in the processes that are mandatory. If we come to the present day as in the past years, it is very important to have an education in order to live a more comfortable life. Exercising has many positive effects on individuals. Exercising can improve both physical and mental health. Considering the positive aspects of sports, it is obvious that regular and continuous sports activities for individuals of all ages, whether students or adults, will have a very positive effect.

The aim of this research is to evaluate the relationship between psychosocial levels and the state of sports activities in secondary school students. In this context, the method of the research was determined as the relational screening model, which is among the quantitative research methods. The research was formed in the universe of students studying in special status secondary schools in the province of Istanbul in the 2022-2023 academic year (between March and April). Research data were collected from a sample of 174 students who were studying in secondary schools and voluntarily accepted to participate in the research. After the data were collected, the questionnaires were transferred to Microsoft Excel and SPSS data templates. Afterward, analysis processes were carried out using the SPSS 25 program. 72.98% of the 174 students participating in the research are 12 years old and 60.91% of them do sports. It has been determined that 71.69% of those who do sports have been doing (starting) this sport within 1-2 years. In the study, it was determined that there was no significant difference between the psychosocial levels of secondary school students and sports activities.

Keywords: Sports, Student, Psychosocial.

1. GİRİŞ

Eğitim öğretim süreçlerinin birçok ilke ve manevi-millî değerler merkezi özelinde yürütümü verimliliğin ve başarının sağlanmasında önemlidir. Eğitim ile birlikte öğrenciler ve öğrencilerin oluşturacağı sonraki nesiller toplumun temeli olmaktadır. Toplumun temelinin etkinliğinde adet ve örflerin dikkate alındığı, kültürel, ahlak ve ruhsal açıdan tüm boyutların sürece dahil edilmesi önemlidir. Bununla birlikte ruhsal süreçler ile sosyal boyut oldukça önemli olmakla birlikte öğrencilerde kimlik gelişimlerinin sağlanmasında belirleyici olabilmektedir. Benzer biçimde millî kimlik gelişimi de etkilenmektedir (Ateş, İncirli, Karadeniz ve Kapucubaş, 2018). Bu kapsamda öğrencilerin sosyal ve psikolojik anlamda çevresel faktörler ile değerler dahilinde eğitim süreçlerini sürdürmesi daha da önem arz eder niteliktedir.

Toplumda yaşamsal faaliyetleri sürdürme, saldırılar karşısında korunma, can güvenliklerinin sağlanması ve diğer önem arz eden faaliyetlerin yürütümü önemli olmakla birlikte zorunluluk arz eden süreçlere “eğitim” kavramı da dahil olmuştur. Geçmiş yıllar itibari ile günümüze gelecek olunursa daha konforlu bir yaşam sürdürme adına eğitim alınmış olması oldukça önem arz etmektedir. Teknoloji, sanat, ekonomi, askeri, sağlık gibi birçok alandaki yenilik ve gelişmeler öğrenciler ve bireylerin buna uyumunu zorunlu kılmakla birlikte sosyal ve psikolojik boyuttan da etkilenmesine neden olabilmektedir (Öztürk ve ark., 2022).

Spor yapmak birçok açıdan bireylere olumlu etkiler yapmaktadır. Spor yapmak hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı iyileştirebilmektedir. Spor yapmanın faydaları ise (Uslu, 2016; Yıldız ve Çetin, 2018; Nardemir, 2019; Kale ve Pero, 2021):

- Kalp ve damar hastalıklarını önler ve tansiyonu düşürür,
- Kolesterol ve kan şekeri seviyelerini dengeler,
- Kas ve kemikleri güçlendirir ve yaşlanmaya bağlı sorunları azaltır,
- Kilo kontrolü sağlar ve vücut şeklini geliştirir,
- Enerji ve dayanıklılık verir,
- Psiko-motor gelişime etki sağlar,
- Sosyal gelişimi destekler,
- Stres ve anksiyeteyi azaltır ve mutluluk hormonu salgılar,
- Zihinsel performansı artırır ve odaklanmayı kolaylaştırır,
- Sosyal ilişkileri geliştirir ve özgüveni artırır.

Spora yönelik olumlu yanlar göz önünde bulundurulduğunda, öğrenci veya yetişkin her yaşta bireyin düzenli ve sürekli olarak spor yapmasının oldukça olumlu etki yapacağı ortadadır. Ayrıca spora yaparken her gün en az 30 dakika ayırmanın yararlı olduğu benzer biçimde genel kabuller arasındadır. Bununla birlikte, spor yaparken bireyler öğrenci veya yetişkin olmasına bakılmaksızın kensini zorlayacak davranışlardan kaçınması önemlidir. Spor yapmadan önce ısınma ve sonrasında soğuma hareketleri yapmanın bireylerde vücut yapısını olumsuz etkilerden koruduğu bilinmektedir. Bireylerin spor yaparken bol su içmesi ve sağlıklı beslenmeye dikkat etmesi etkinliği sağlamada önemli rol oynamaktadır. Spor yapmanın etkilerini daha iyi görmek için düzenli ve çeşitli egzersizler yapma, düzenli spor bunun etkin faktörüdür. Spor yapmak için en uygun zaman sabah veya akşam saatleridir. Spor yapmak için bireyin kişisel ölçüleri ile uyumlu olacak şekilde uygun bir spor dalı seçmesi veya yürüyüş, koşu, bisiklet, yüzme gibi basit aktiviteler yapması söz konusudur. Öğrencilerin bu süreçte özelliklerinden farklı spor dallarına yönelmesi spordan olumsuz etkilenmeleri ve onların katkı yapmama gibi sonuçları ortaya koyabilmektedir (Uslu, 2016; Demir, 2022). Sporun bu derece etkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda yetişkinler yanı sıra öğrenciler de de olumlu katılımlarının olacağı düşünülebilir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma ortaokul düzeyinde eğitim öğretime devam eden öğrencilerde psikososyal seviyeler ile sportif faaliyetler durumu arası ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın yöntemi nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Bu tür modeller, her hangi iki ve daha fazla sayıdaki etken arasındaki etkileşimin varlığı ve düzeylerini araştırmayı amaçlamaktadır.

2.1. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada Demografik Bilgiler ve Ergen Prososyallik Ölçeği (EPÖ) Ölçeği kullanılmıştır.

2.1.1. Demografik Bilgiler

Çalışmada öğrencilere ilişkin demografik bilgileri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış 3 soruluk bilgi formu hazırlanmıştır. Bunlar: sınıf, spor yapma, spor yapıyorsa kaç yıldır spor yapmakta olduğu şeklinde belirlenmiştir.

2.1.2. Ergen Prososyallik Ölçeği (EPÖ) Ölçeği

Ergen Prososyallik Ölçeği toplamda 20 sorudan ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek sorularının 1, 2, 3, 4, 5, 7, 12, 13, 14, 17, 18 numaralı maddeleri “İçsel Prososyal” faktörü altında, diğer maddeler ise “Dışsal Prososyal” faktörü altında toplanmaktadır. Dışsal Prososyal Faktörleri belirlemek için sorulan sorular ters maddeli sorulardır.

2.2. Verilerin Analizi

Araştırma; demografik değişkenlerin frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri belirlenerek değerlendirilmesi yapılmıştır. Veriler toplandıktan sonra anketler Microsoft Excel ve SPSS veri şablonuna aktarılmıştır. Akabinde ise SPSS 25 programı kullanılarak analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin incelenme sürecinde katılımcı öğrencilerde cinsiyet, spor faaliyetlerinde bulunup bulunmama ile psikososyal düzeyleri arası etkileşim tespiti incelenmiştir. İnceleme ile ilgili olarak araştırmada elde edilen veriler Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnova ile değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerin literatürde analiz süreçlerinde yaygın olarak kullanılabildiği bilinmektedir. Bu uygulamalar sonrasında dağılımlar normal dağılmadığı görülerek ($p < 0,05$) non parametrik testlerin uygulanması sağlanmıştır. Ayrıca ikil değişkenlere yönelik olarak Mann Whitney U testleri kullanılırken, elde edilen bulgular literatür ifadeleri doğrultusunda 0,05 seviyelerinde anlamlı kabul edilmiştir.

2.3. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Kartal, Pendik ve Tuzla ilçelerinde bulunan özel statüdeki ortaokullarda 2022-2023 eğitim öğretim dönemi (Mart-Nisan ayları arasında) öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırma verileri ortaokullarda öğrenim gören ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 174 öğrenciden toplanmıştır. Verilere yönelik katılımcı bilgileri aşağıdaki gibidir.

Tablo 1: Katılımcı Demografik Özellikleri

Demografik Faktörler	Diğer Bilgileri	n	%	Standart Sapma	Ortalama
Yaş	12 Yaş	127	72,98	0,44	1,25
	14 Yaş	47	27,02		
Spor Yapma	Evet	106	60,91	0,49	1,37
	Hayır	68	39,09		
Spor Yılı	1-2 Yıl Arası	76	71,69	0,48	1,37
	2-5 Yıl Arası	30	34,31		

Yukarıdaki tabloya göre araştırmaya katılan 174 öğrenciden % 72,98’i 12 yaşında, % 60,91’i spor yapmakta ve spor yapanların sa % 71,69’u da bu sporu 1-2 yıl süre içerisinde yapmakta olduğu (başladığı) belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizi sonrası elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2: DP, EPÖ ve İP Tanımlayıcı İstatistikleri

Alt Boyutlar	Ort.	Std. S.
Dışsal Prososyal (DP)	2,56	0,71
Ergenlerde Prososyal Ölçeği (EPÖ)	3,13	0,66
İçsel Prososyal (İP)	3,32	0,88

Yukarıdaki tablo incelendiğinde DP alt boyutu $2,56 \pm 0,71$, anketin (EÖP) tamamının değerleri $3,13 \pm 0,66$ ve İP alt boyutu $3,32 \pm 0,88$, olarak belirlenmiştir.

Tablo 3: Anket Geçerlilik ve Güvenilirlik Boyutları

Boyut	Test ve Alt Bilgiler	Anket Soru Sayısı
Geçerlilik	KMO and Bartlett's Test	20
	Anlamlılık Seviyesi (Sig.) 0,00	
Güvenilirlik	Cronbach's Alpha test	20
	Cronbach's Alpha Değeri	

Yukarıdaki tabloda EPÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları görülmektedir. Buna göre KMO değeri 0,83 olarak hesaplanmış olup bu değer 1'e yakın olmasından dolayı iyi düzeyde geçerli olduğu anlaşılmıştır. Ankette 20 soru yer alırken anlamlılık değerlerinin 0,00 olduğu ve bu değer $p < 0,05$ olduğu da göz önünde bulundurularak faktör analizine devam edilir (Akgül ve Çevik, 2005).

Tablo 4: EPÖ ve Sorun Tanımlama Bulguları (Genel Bulguları)

Alt Boyut	İlgi Ölçeği	Katılma Durumu	Frekans	Yüzde	Ort.	Std. S.
İçsel Prososyal	1. Kütüphanenin önünden geçerken hiç tanımadığın biri çok acil bir şekilde gitmesi gerektiğini söyledi ve kitapları teslim etmek için senden yardım istedi. Elindeki kitapları alır teslim ederim.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	30	17,24	3,26	1,43
		Beni Az Tanımlıyor	21	12,07		
		Kararsızım	42	24,14		
		Beni İyi Tanımlıyor	34	19,54		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	47	27,01		
	2. Hastanede bir yakını için üzülen tanımadığım kişileri teselli etmek beni mutlu eder (EN DÜŞÜK).	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	36	20,69	3,03	1,45
		Beni Az Tanımlıyor	33	18,97		
		Kararsızım	29	16,67		
		Beni İyi Tanımlıyor	40	22,99		
	3. (Sınıf arkadaşlarından bir tanesi ile dalga geçiliyor) Sınıfta sözü geçen biri olduğun için senden sınıfı uyarmamı istedi. Bu durumda sınıfa gerekli uyarıyı yaparım.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	19	10,92	3,61	1,35
		Beni Az Tanımlıyor	20	11,49		
		Kararsızım	35	20,11		
		Beni İyi Tanımlıyor	38	21,84		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	62	35,63		
	4. (Birinin evini taşıdığını gördün) Oradan geçerken bazı eşyaları taşımada yardım isterlerse tereddüt etmeden yardımcı olurum.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	24	13,79	3,43	1,4
		Beni Az Tanımlıyor	21	12,07		
		Kararsızım	33	18,97		
		Beni İyi Tanımlıyor	45	25,86		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	51	29,31		
	5. Huzurevine ziyarete giderek orada duygusal anlamda ilgi isteyen kişilere yardım etmek beni mutlu eder.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	31	17,82	3,17	1,39
Beni Az Tanımlıyor		25	14,37			
Kararsızım		38	21,84			
Beni İyi Tanımlıyor		43	24,71			
Beni Çok İyi Tanımlıyor		37	21,26			
7. Acil işim olsa dahi zor durumda kalan bir insana yardım ederim.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	21	12,07	3,22	1,29	
	Beni Az Tanımlıyor	26	14,94			
	Kararsızım	53	30,46			
	Beni İyi Tanımlıyor	37	21,26			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	36	20,69			
12. Gördüğüm bir trafik kazasında tereddüt etmeden yardıma koşarım.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	25	14,37	3,3	1,38	
	Beni Az Tanımlıyor	25	14,37			
	Kararsızım	43	24,71			
	Beni İyi Tanımlıyor	35	20,11			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	46	26,44			
13. Birileri benden yardım istediği zaman düşünmeden yardım ederim.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	24	13,79	3,21	1,34	
	Beni Az Tanımlıyor	31	17,82			
	Kararsızım	41	23,56			
	Beni İyi Tanımlıyor	41	23,56			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	37	21,26			
14. Asıl yardımların isim verilmeden yapılan yardımlar olduğuna inanırım.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	22	12,64	3,44	1,39	
	Beni Az Tanımlıyor	21	12,07			
	Kararsızım	48	27,59			
	Beni İyi Tanımlıyor	24	13,79			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	59	33,91			
17. Durumu iyi olmayan birinin marketteki veresiye borcunu ödersem ismimin bilinmesini istemem (EN YÜKSEK)	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	26	14,94	3,61	1,48	
	Beni Az Tanımlıyor	16	9,20			
	Kararsızım	28	16,09			
	Beni İyi Tanımlıyor	30	17,24			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	74	42,53			
18. Ruhsal anlamda sıkıntıda olan insanlara gönüllü olarak destek olmaktan mutluluk duyarım.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	30	17,24	3,39	1,44	
	Beni Az Tanımlıyor	15	8,62			
	Kararsızım	39	22,41			
	Beni İyi Tanımlıyor	37	21,26			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	53	30,46			

Tablo 4: EPÖ ve Sorun Tanımlama Bulguları (Genel Bulguları)- Devamı

Alt Boyut	İlgi Ölçeği	Katılma Durumu	Frekans	Yüzde	Ort.	Std. S.
Dışsal Prososyal	6. Ağlayan birine yardım etme eğiliminde değilimdir.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	53	30,46	2,74	1,46
		Beni Az Tanımlıyor	24	13,79		
		Kararsızım	42	24,14		
		Beni İyi Tanımlıyor	25	14,37		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	30	17,24		
	8. Zengin olursam yaptırdığım okul ya da herhangi bir kuruluştan dolayı bana özel vergi indirimleri yapılmasını isterim.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	43	24,71	2,95	1,51
		Beni Az Tanımlıyor	28	16,09		
		Kararsızım	42	24,14		
		Beni İyi Tanımlıyor	17	9,77		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	44	25,29		
	9. Kimsesiz çocuklar için konser organizasyonu düzenlersem benim düzenlediğim herkes tarafından bilinmesini isterim.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	49	28,16	2,83	1,5
		Beni Az Tanımlıyor	27	15,52		
		Kararsızım	40	22,99		
		Beni İyi Tanımlıyor	20	11,49		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	38	21,84		
	10. Toplum yararına yapılan yardımlarda etkin rol almayı insanların gözündeki saygınlığımı arttıracamı düşünürüm (EN YÜKSEK)	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	28	16,09	3,09	1,34
		Beni Az Tanımlıyor	29	16,67		
		Kararsızım	48	27,59		
		Beni İyi Tanımlıyor	34	19,54		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	35	20,11		
11. Etrafta beni izleyen insanlar varken ihtiyacı olan kişilere yardım etmek benim için çok kolaydır.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	40	22,99	3,07	1,52	
	Beni Az Tanımlıyor	31	17,82			
	Kararsızım	22	12,64			
	Beni İyi Tanımlıyor	38	21,84			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	43	24,71			
15. Birilerine yardım etmektense kendim için bir şeyler yapmayı tercih ederim.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	50	28,74	2,63	1,35	
	Beni Az Tanımlıyor	33	18,97			
	Kararsızım	45	25,86			
	Beni İyi Tanımlıyor	24	13,79			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	22	12,64			
16. Ailemin yanına gitmek için aldığım otobüs biletini çok acil ihtiyacı olan birisi isterse vermem.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	43	24,71	2,87	1,41	
	Beni Az Tanımlıyor	22	12,64			
	Kararsızım	55	31,61			
	Beni İyi Tanımlıyor	21	12,07			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	33	18,97			
19. Biri benden yardım isterse yardım etmekte çok tereddüt yaşarım (EN DÜŞÜK)	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	54	31,03	2,55	1,4	
	Beni Az Tanımlıyor	38	21,84			
	Kararsızım	36	20,69			
	Beni İyi Tanımlıyor	23	13,22			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	23	13,22			
20. İnsanlara yaptığım yardımların başkaları tarafından bilinmesi beni mutlu eder.	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	45	25,86	2,94	1,52	
	Beni Az Tanımlıyor	27	15,52			
	Kararsızım	36	20,69			
	Beni İyi Tanımlıyor	26	14,94			
	Beni Çok İyi Tanımlıyor	40	22,99			

Yukarıdaki tabloda EPÖ ile ilgili katılımcılarda genel bulgular yer almaktadır. Bulgularda farklı olanların dikkate alınması durumunda aşağıdaki tablo durumu ifade etmektedir.

Tablo 5: EPÖ ve Sorun Tanımlama Bulguları (Fark Bulguları)

Alt Boyut	İlgi Ölçeği	Katılma Durumu	Frekans	Yüzde	Ort.	Std. S.
İçsel Prososyal	2. Hastanede bir yakını için üzülen tanımadığım kişileri teselli etmek beni mutlu eder (EN DÜŞÜK).	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	36	20,69	3,03	1,45
		Beni Az Tanımlıyor	33	18,97		
		Kararsızım	29	16,67		
		Beni İyi Tanımlıyor	40	22,99		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	36	20,69		
	17. Durumu iyi olmayan birinin marketteki veresiye borcunu ödersem ismimin bilinmesini istemem (EN YÜKSEK)	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	26	14,94	3,61	1,48
		Beni Az Tanımlıyor	16	9,20		
		Kararsızım	28	16,09		
		Beni İyi Tanımlıyor	30	17,24		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	74	42,53		
Dışsal Prososyal	10. Toplum yararına yapılan yardımlarda etkin rol almayı insanların gözündeki saygınlığımı arttıracamı düşünürüm (EN YÜKSEK)	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	28	16,09	3,09	1,34
		Beni Az Tanımlıyor	29	16,67		
		Kararsızım	48	27,59		
		Beni İyi Tanımlıyor	34	19,54		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	35	20,11		
	19. Biri benden yardım isterse yardım etmekte çok tereddüt yaşarım (EN DÜŞÜK)	Kesinlikle Beni Tanımlamıyor	55	31,61	2,55	1,40
		Beni Az Tanımlıyor	38	21,84		
		Kararsızım	37	21,26		
		Beni İyi Tanımlıyor	22	12,64		
		Beni Çok İyi Tanımlıyor	22	12,64		

Yukarıdaki tabloda araştırmaya katılan 174 katılımcının dışsal ve içsel prososyal faktörlerine ait yanıtları ifade etmektedir. EPÖ'nün İçsel Prososyal (İP) alt boyutunda en düşük ortalama ve standart sapma değerine sahip soru "2. Hastanede bir yakını için üzülen tanımadığım kişileri teselli etmek beni mutlu eder (3,03±1,45)" sorusu yer almaktadır. Bununla birlikte en yüksek ortalama ve standart sapma değerine sahip soru "17. Durumu iyi olmayan birinin marketteki veresiye borcunu ödersem isminin bilinmesini istemem (3,61±1,48)" olduğu belirlenmiştir. Değerler incelendiğinde, katılımcıların İP düzeylerinin "beni iyi tanımlıyor" seçeneğine yakın olduklarını göstermektedir.

Araştırmada EPÖ'nün diğer alt boyutu olan Dışsal Prososyal (DP) alt boyutunda en düşük ortalama ve standart sapma değerine sahip soru "19. Biri benden yardım isterse yardım etmekte çok tereddüt yaşarım (2,55±1,52)" sorusunda olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte en yüksek ortalama ve standart sapma değerine sahip soru "10. Toplum yararına yapılan yardımlarda etkin rol almayı insanların gözündeki saygınlığımı arttıracığını düşünürüm (3,09±1,34)" ifadesi olduğu anlaşılmıştır. Bu değer, katılımcıların DP düzeylerinin "kararsızım" seçeneğine yakın olduklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spor faaliyetlerinde bulunma (spor yapma vb.) ile ilgili olarak aynı şekilde spor faaliyetlerinde bulunmama yönü de dikkate alınarak EPÖ değişimleri incelenmiştir. Bu değişime ait sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6. Spor Faaliyetleri İle EPÖ, İP ve DP Anlam Düzeyi

Spor Yapma ile EPÖ, DP, İP Anlam Düzeyi	Değişkenler	Sayı	Ortalama Kare	Karelerin Toplamı	Mann-Whitney U	p
EPÖ	Evet	108	85,75	9261,00	3354,00	0,56
	Hayır	66	90,5	5973,00		
İP	Evet	108	87,45	9444,60	3539,50	0,99
	Hayır	66	86,5	5709,00		
DP	Evet	108	85,41	9224,28	3354,50	0,56
	Hayır	66	88,5	5841,00		

a. Grouping Variable: Spor Yapma

Yukarıdaki tabloda görüleceği üzere araştırmada kullanılan EPÖ ve alt boyutları İP ve DP ile spor yapma değişkeni arasındaki anlam düzeyini belirlemek için yapılan Mann Whitney U Test sonuçlarına göre; EPÖ (u = 3354,00, p>0,56), İP (u = 3539,50, p>0,99) ve DP (u = 3354,50, p>0,56) ile spor yapma değişkeni arasında anlamlı farklılık yoktur.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Eğitim öğretim süreçlerinin birçok ilke ve manevi-millî değerler merkezi özelinde yürütümü verimliliğin ve başarının sağlanmasında önemlidir. Eğitim ile birlikte öğrenciler ve öğrencilerin oluşturacağı sonraki nesiller toplumun temeli olmaktadır. Toplumun temelinin etkinliğinde adet ve örflerin dikkate alındığı, kültürel, ahlak ve ruhsal açıdan tüm boyutların sürece dahil edilmesi önemlidir. Bununla birlikte ruhsal süreçler ile sosyal boyut oldukça önemli olmakla birlikte öğrencilerde kimlik gelişimlerinin sağlanmasında belirleyici olabilmektedir.

Spor yapmak birçok açıdan bireylere olumlu etkiler yapmaktadır. Spor yapmak hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı iyileştirebilmektedir. Spor yapan kişiler de kolesterol ve kan şekeri seviyelerini dengelenmesi, kas ve kemikleri güçlendirme ve yaşlanmaya bağlı sorunları azaltma, kilo kontrolü sağlama ve vücut şeklini geliştirme, sosyal gelişimi destekleme gibi birçok olumlu etki olduğu görülmüştür. Spora yönelik olumlu yanlar göz önünde bulundurulduğunda, öğrenci veya yetişkin her yaşta bireyin düzenli ve sürekli olarak spor yapmasının oldukça olumlu etki yapacağı ortadadır.

Bu araştırma ortaokul düzeyinde eğitim öğretime devam eden öğrencilerde psikososyal seviyeler ile sportif faaliyetler durumu arası ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmanın yöntemi nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 174 öğrenciden % 72,98'i 12 yaşında, % 60,91'i spor yapmaktadır. Spor yapanların % 71,69'u da bu sporu 1-2 yıl süre içerisinde yapmakta olduğu (başladığı) belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan ETÖ anketinin DP alt boyutu 2,56±0,71 yanı sıra anketin (EÖP) tamamının değerleri 3,13±0,66 ve İP alt boyutu 3,32±0,88, olarak belirlenmiştir. EPÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik sonuçları görülmektedir. Buna göre KMO değeri 0,83 olarak hesaplanmış olup bu değer 1'e yakın olmasından dolayı iyi düzeyde geçerli olduğu anlaşılmıştır. Ankette 20 soru yer alırken anlamlılık değerlerinin 0,00 olduğu ve bu değer p<0,05 olduğu da göz önünde bulundurularak faktör analizine devam edilmektedir.

Ölçek sorularının normal dağılım göstermediği Kolmogorov-Smirnova ve Shapiro-Wilk test sonuçlarında belirlenmiş, böylelikle non parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ölçeğin güvenilirlik düzeyi Cronbach's Alpha katsayısı 0,83 olarak "yüksek derecede güvenilir", geçerlilik düzeyi KMO değeri 0,83 olarak ideal-iyi seviyede hesaplanmıştır (Akgül ve Çevik, 2005). EPÖ'nün tümü ve alt boyutları olan DP ve İP ile sınıf, spor yapma, spor yılı değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatürde yapılan çalışmaların birisinde Süt (2014), çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlara benzer olarak spor yapma yılının sosyal beceriye anlamlı bir etkide bulunmadığına dikkat çekerken, çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçların aksine Efe, Öztürk, Koparan ve Şenışık (2008) yaptıkları çalışmada spor geçmişi olmayan öğrencilere 9 ay boyunca düzenli olarak voleybol antrenmanı uygulanmış ve bu sürenin sonunda, çocukların sosyal beceri düzeylerinin antrenmanlardan öncesine göre anlamlı düzeyde geliştiği tespit etmişlerdir.

Araştırma sonuçlarımızda spor faaliyetlerinde yer alma ile ilgili olarak psikososyal faaliyetler ile bir ilişki bulunmasada öğrencinin sağlık açısından spor faaliyetlerinin öneminin farkında olması gerekmektedir. Ayrıca araştırmamız bulguları sadece bu çalışmaya katılan öğrenciler ve katılım anındaki spor yapma süreleri (1-2 yıl ağırlıklı katılımcılar var olduğu) dikkate alındığında sınırlılık arz ettiği göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle öğrencilerin spor faaliyetlerine yönelmelerinin sağlık ve vücut özellikleri açısından yararlı olacağı ifade edilerek hangi kavramlar ile arasında ne düzeyde ilişki olduğunun belirlenmesi ve bunun öğrencilerde nasıl değiştiğinin anlaşılması adına daha fazla sayıda katılımcının yer aldığı ve daha fazla sayıda araştırmacı ve veya kurum-kuruluş tarafından gerçekleştirilmiş araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgül, A. ve Çevik O. (2005). *İstatistiksel analiz teknikleri: spss'te işletme yönetimi uygulamaları*. Emek Ofset.
- Ateş, S., İncirli, A., Karadeniz, O. ve Kapucubaş, M. (2018). Sosyal bilgiler ders kitaplarında eski türkler: türkiye ve türkmenistan. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2 (1), 70-85.
- Demir, G. T. (2022). Spor, e-spor ve dijital oyun bağımlılığı. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Efe M, Öztürk F, Koparan Ş, ve Şenışık Y. (2008). 14-16 Yaş grubu erkeklerde voleybol çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. *Uludağ Üniv Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1),69-77.
- Kale, N. ve Pero, D.D. (2021). *Spor ve Felsefe*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Nardemir, E. (2019). *Yüzme sporu yapan çocukların hayal etme gücünün spor tatmini üzerindeki etkileri*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, M., Ek, S., Kocatüfenk Yıldız, Ö., Kuşçu, H., Yörük, D. ve Yıldız, H. (2022). Eğitim-öğretim dönemindeki çocuklara büyük taarruzun resimlerle aktarılması: bir masal kitabı incelemesi. *Academic Knowledge*, 5 (2), 292-312.
- Süt, MA. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma düzeylerine göre sosyal beceri özelliklerinin karşılaştırılması (Gaziantep İli Örneği)*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi], Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson Publishing, Boston.
- Uslu, A. (2016). *10-20 yaş arası eğitilebilir ve öğretilen durumdaki bedensel engelli bayan ve erkek sporcuların açık ve kapalı alan etkinliklerinde yürütülen spor eğitiminin motor becerileri üzerine etkilerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, E. ve Çetin, Z. (2018). Sporun psiko-motor gelişim ve sosyal gelişime etkisi. *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 54-66.